

Teater

„PADAEMAND“ „ESTONIAS“

Riikliku Akadeemilise Teatri «Estonia» uudislavastuste arv käesoleva hooaja lõpupoolikul ei ole olnud suur. Kui arvestada seda, et osa «Toscat» oli valmis juba mullu, siis oli «Padaemand» tegelikult esimeseks täiesti uueks nimeks pärast hooaja kuut kuud teatri ooperialases repertuaaris. Nii võib arvata, et teatri kunstilisel juhtkonnal kui ka kogu loominguks kollektiivil oli küllaldaselt aega ja võimalust valmistada hoolikalt ette seda maailma ooperiliteratuuri üht sisukamat teost, et tuua välja etendus, mis väärib akadeemilist lava.

Seovad ju «Estoniat» «Padaemandaga» mitmed ajaloolised traditsioonid. Siin sai ühed oma esimesed loominguks tulenud noor Karl Ots, kelle haaravalt draamaatiline ja jõuline Herman pole siiani kustunud teda kuulnute meelest. Sama tuleb öelda ka Aleksander Arderi kohta, kelle loodud Jeletski kuju nii laulus kui ka mängus tõendas näitleja kõrget vokaalset ja mängulist klassi. Ennekoike on aga kuulajaid paelunud Tšaikovski suurematu muusika, mis nii oma vokaalselt ilult ja rikkuselt kui ka oma sümfonistlikult meisterlikkusest on jäänud seni ületamatuks tippteoseks kogu maailma ooperiliteratuuris.

Kahtlemata sõltus kõigest sellest see suur huvi, mis valitses meie teatripubliku keskel «Estonia» uudislavastuse vastu. Oli ju kõigile ühiseks küsimuseks: mida annab meie akadeemiline ooperiteater uut nii etenduses kui ka teatri enda arengus?

Kui aga resümeerida seniseid muljeid, peab ütleva, et vaatamata kõigile püüdlustele ja paljule õnnestumiselegi «Padaemanda» uues väljaandes, ei saa seda lugeda veel kaugeltki lõplikuks ja kõigiti viimistletuks uudisetenduseks.

Kõnelgem siis kõigepealt sellest, mis jäi tugevalt meelde kui erutav ja kaasakiskuv vastest «Padaemandast».

Kuigi Liisa nimi seisab kavalehel (kui ka klaviiris) kümnendal kohal, olgem viisakad ja kõnelgem kõige enne daamidest.

Noore ooperiartisti Paula Padriku Liisa on üks neid tugevamaid ja ununematuid muljeid, millega kindlasti kõik teatrisõbrad, kes on näinud «Padaemandat» «Estonias», lahkuvad etenduselt. Liisa osaga on lauljatar astunud edasi suure ja tõsise sammu oma loominguks biograafias ja täiendanud seda, võrreldes varasemaga, uute ja eredate joontega. Meenutagem kas või mõningaid episoodide tema suurepäraselt loodud ja arenevas kujus: kui siiras ja kaunis on Liisa erutatus ja tunnete ebaselgus tema esimeses väljaastes avapildi kvintetis: «Kes on ta? Miks jälgib mind ta pilk?» Juba siin avab P. Padrik nii laulus kui ka mängus tõetruult Liisa ekspositsiooni ning arendab ja rikastab seda iga järgneva pildiga. Liisa elab erutatult kaasa Polina laulule, sellest tunneb ta nagu ennet ta enda saatusele, millele ta oma armastuse nimel peab järgnema. Suure ja nüansirikka tunnetetõusu saavutab lauljatar selle pildi finaalis, kus ta head vokaalsed eeldused leiavad tänulikke võimalusi rakendamiseks. Ja sellest nooruslikust tunnetetulvast viib Liisa tee teda talvisele Kanali-äärsele sügavalt traagilisse ja viimasesse duetti Hermaniga.

P. Padrik suutis anda Liisa keeruka kuju väga lihtsate ja nappide, kuid mõjuvate vahenditega. Tundub vaid, et edasises töös osa viimistlemisel vajaks tugevamat kandvust ja dünaamilist väljaarendamist ta ariooso enne Hermani ilmumist teises pildis. Praegu jääb see tõus orkestri varju. Selle

tõusu vokaalses vajakajäämises, nagu ka kohati lõputseenis Kanali-äärsele, annab ennast tunda P. Padriku hääle iseloom, mis, omades küll tublit kõrgust, sära ja puhtust Liisa partii keskmes registris ja ka dramaatilistes tõsumomentides, ei oma seda kandvust, mida see eeldab. Ent andeka noore kunstnikuna suudab P. Padrik oma haaravalt emotsionaalse ettekandega ka talle omase hääle-iseloomu piirides luua tõepärase ja usutava kuju.

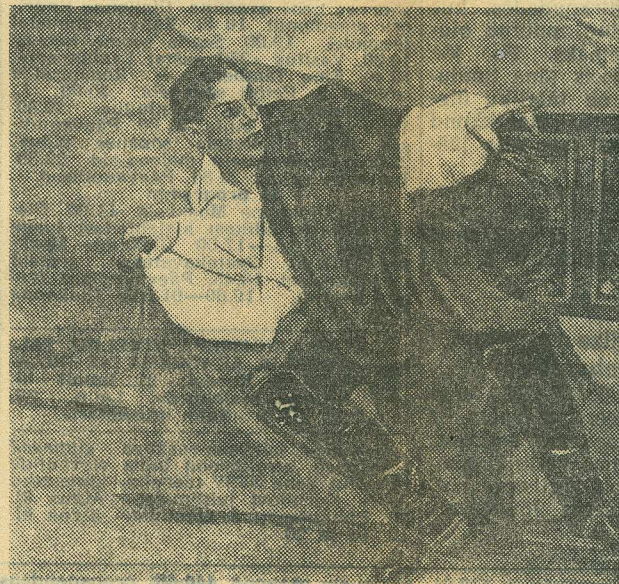
Näitleja-meisterlikkuse seisukohalt on V. Gurjevi loodud Herman parim, keda on seni nähtud meie laval. Siin on iga detail mõeldult ja samaaegselt ka emotsionaalselt omal kohal. Võrrelgem kas või Gurjevi-Hermani pilku tema ilmumisel esimeses pildis, duetis Liisaga teises pildis ja Kanali-äärse rahaahne kaardihullu

omaga. Ent küsime ainult ilme. Tegus on nii palju hõlmasid, tulusikke momente, tema kui näitleja ga ja selle häid musi.

Miks ma algasin leja-meisterlikkuse olla sellepärast, e Gurjev Hermanin kui P. Padrik Liis ma seda tasa sug pressiivse män vokaalses karakter tavaline osale. On j dramaatiline tenor

Võidakse öelda se on juba kord kellegagi! Jah, töö ku ei tahaks küll ga, kes «asja hu Gurjevile Herman millega ta kui siir suurepäraselt toid

Kas poleks oodata, kuni oleks küpseks A. Püvi H

Stseen ooperist «Padaemand»; Herman — Eesti NSV V. Gurjev

STONIAS

vokaalses vajakajäämises, ka kohati lõpustseenis Kanarsel, annab ennast tunda P. Gurjevi hääle iseloom, mis, omades tublit kõrgust, sära ja puhtust partii keskimes registris ja draamatilistes tõusumomentides, annab seda kandvust, mida see ei ole. Ent andeka noore kunstniku suudab P. Padrik oma haavatavalt emotsionaalse ettekandega kanda oma hääle-iseloomu piirid ületades tõepärase ja usutava

näitleja-meisterlikkuse seisukorral. V. Gurjevi loodud Hermani roll, keda on seni nähtud meil, on siin on iga detail mõeldult ja samameelselt ka emotsionaalselt omal kohal. Võrreldes V. Gurjevi või Gurjevi-Hermani pilku ilmumisel esimeses pildis, siis Liisaga teises pildis ja Kaarselise rahaahne kaardihullu

omaga. Ent küsimus ei piirdu ju ainult ilmega. V. Gurjevi mängus on nii palju huvitavaid ja väärtuslikke momente, mis kinnitavad tema kui näitleja tõsist tööd endaga ja selle häid kunstilisi tulemusi.

Miks ma algasin sedapuhku näitleja-meisterlikkusest? Vahest võibolla sellepärast, et on tunne, et V. Gurjev Hermanina veelgi rohkem kui P. Padrik Liisana peab tegema seda tasa sugestiivse ja ekspressiivse mänguga, mis ta vokaalses karakteris ei vasta esitatavale osale. On ju Herman ikkagi draamatiline tenor.

Võidakse öelda: kriitiku elukutses on juba kord mitte rahul olla kellegagi! Jah, tõepoolest. Sedapuhku ei tahaks küll rahul olla nendega, kes «asja huvides» panid V. Gurjevile Hermani osatäitmise (ja millega ta kui siiras kunstnik tõesti suurepäraselt toime tuleb).

Kas poleks olnud siiski õigem oodata, kui oleks saanud lavaküpsuks A. Püvi Herman?

«Padaemanda» sellekordsest lavatulekust on jäänud lisaks senimainituile veel hästi meelde NSV Liidu rahvakunstniku T. Kuusiku Tomski ja Eesti NSV rahvakunstniku G. Otsa Jeletski. Kuna nende näitlejate suurepäraseid vokaalsed võimed on meile kõikidele hästi teada, siis andsid nad ka mainitud osadele täisverelise laululise kujunduse. Lisaks sellele tuleb ka siingi rõhutada nii ühe kui teise osatäitja peenelt läbimõeldud ja viimistletud mängu.

Kahjuks ei olnud säärast sisukust ei teeneliste kunstnike V. Veikati Tomskil ega G. Taleši Jeletskil. Eriti pealiskaudse, mänguliselt viimistlematu ja hajuva mulje jättis G. Taleš.

M. Poola Krahvinnana oli tubli nii vokaalselt kui ka mänguliselt, saavutades tugeva pinge surmaeelses stseenis. Vahest tuleks näitlejal süvendada seda osa monoloogis, kus ta meenutab kunagisi nooruspäevi. Praegu kõlas kogu see etteaste liialt ametlikult, valjult ja ebasoojalt. Ometi on partituuris siin kõige tugevam dünaamiline aste ainult mf.

Rahuldab ka Ludmilla Issakova Polinana, kuigi suurema vokaalse kandvuse saavutamine romansis ja ka pastoraalis aitaks veelgi tugevama mulje jätmisele kindlasti kaasa. Episoodilistes osades esinesid teenelised kunstnikud A. Pärn ja O. Raukas Surinina, E. Eesmaa ja H. Otto Tšekalinskina, L. Selis-temägi ja I. Kask guvernandina ja teeneline kunstnik V. Neelus lamburneina pastoraalis.

Ülalmainitud hinnatavad saavutused eeskätt keskmate osatäitjate juures kõnelevad artistide eneste kunstilise kasvu kõrval veel etenduse kunstilise juhtkonna — peamiselt dirigendi, vabariigi rahvakunstniku K. Raudsepa ja lavastaja, vabariigi rahvakunstniku A. Vineri hoolikast tööst. Seda tõendavad ka õiged sisulised rõhud ettekandes, mis soodustavad teose idee loogilist ja selget avamist.

Kuid ometi on kogu teostuse juu-

res tunda momente, mis vihjavad veel mitte täiesti lõpuleviidud tööle.

Liialt «ooperlikuna» ja nõrgalt põhjendatuna mõjub praegu Suveaia publiku lavalt väljaviimine ja tagasitoomine ja uuesti äraviimine. Näib, et misantseenid, kus on tegemist arvukama tegelaskonnaga, vajaksid hoopis suuremat viimistlustööd.

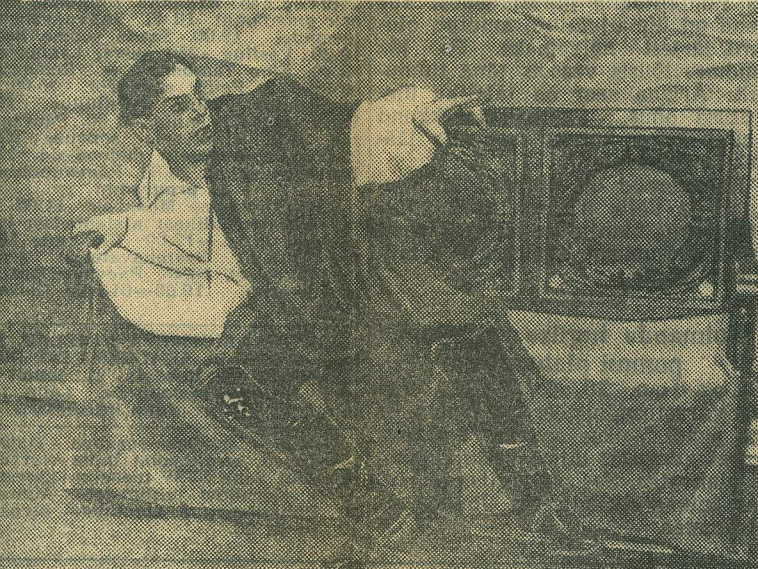
Tundub, et silumist ja viimistlemist vajaks ka Hermani sõprade osakäsitlus ooperis. Siin on palju asjata rõhutatud dramatismi Tšekalinski jt. repliikides ning puudub veel vajalik kerge- ja teravmeelne asjast üleolek, kõike tõsiselt võtva Hermani lõbus nõrkamine. See kehtib muide isegi põhiliselt suurepäraselt antud Tomski ballaadi kohta, mis õige pikantse anekdoodi asemel kõlab liialt draamatilisena. Ja kui ebakõlavad on praeguses käsitluses sellele järgnenud Tšekalinski ja Surini kommentaarid: «Uskumatu, hästi leitud, lõbus lugu jne.» Lavastuses on veel üht-teist, mille viimistlemisele tuleks mõelda.

Eldor Renteri lavakujunduses olid kaunid kõik pildid alates kolmandast, eriti hea oli neljanda ja eelviimase pildi kujundus. Vähemülev oli Suveaed oma juurteni kõikuva flooraga ning Liisa tuba teises pildis, mille valgustuslik lahendus vajaks korrektiive.

Tundub, et kõigis nendes puudustes avaldub teatri liigne ruttamine ja paigutine lavastuse viimistlematus, mis aga oleks võinud ära jääda sellise tõsise ülesande lahendamisel, nagu seda on «Padaemanda» lavastus. On kahju, kui selle ruttamise põhjuseks oli vaid asjaolu, et tuua plaani kohaselt välja järjekordne uudislavastus.

Nii Tšaikovski suurepärase muusika kui ka «Estonia» seniste headete saavutuste sõprade soov on, et vähemalt sügisese hooaja alguseks saaksime igati täisväärtusliku «Padaemanda», mis jääks teatri repertuaari raudvarra.

H. KÖRVITS

Teatrisõbrad ooperist «Padaemanda»: Herman — Eesti NSV teeneline kunstnik V. Gurjev, Liisa — A. Alla foto